

Hämeenlinnan VAT-verkoston yhteistyöpäivien muistio

Aika: 4.3.2015 klo 12 – 16
5.3.2015 klo 8 – 15

Paikka: Hämeen Linna: Linnaravintola Brahe, Kustaa III:n katu 6

Keskiviikko 4.3.2015

Kokoonnuimme Hämeen Linnan Linnaravintola Brahen tiloissa aluksi lounaan merkeissä. Lounaan jälkeen Samuli Laulumaa piti tervetulopuheen ja kertoi Hämeenlinnan vankeinhoidon historiasta sekä uusista tuulista. Hämeenlinnaan on suunnitteilla uusi vankilarakennus: (http://yle.fi/uutiset/hameenlinna_nousee_huippumoderni_vankila_jonka_suunnitt_elevat_osin_vangit_itse/7810698)

VAT-verkoston puheenjohtaja Markku Rautiainen kertoi VAT-verkoston historiasta ja tulevaisuudesta. Hämeenlinnassa on kysymyksessä 18. tapaamiskerta ja ensimmäistä kertaa PAAVO-kuntien ulkopuolella. VAT-verkostolla on nyt käytössään esite ja roll-up. Paavo-hanke on onnistunut julkinen hanke, koska se on pystynyt tuottamaan noin 3000 uutta asuntoa. Asunto ensin -periaate on onnistunut, koska sen avulla yhteiskunnan säästö vuositasolla on 15 000 euroa/asunnoton.

Seuraava VAT-verkostotapaaminen on Mikkelissä 12.–13.5.2015, missä aiheena on perhetyö. Tapaamisten teemoitus helpottaa työskentelyä. VAT-verkosto on tilanteessa, jossa mietitään kannanottojen tekemistä ja haluammeko uusia toimijoita mukaan ja kuinka käytettävissä olevat resurssit riittävät vielä suurempaan osallistujajoukkoon. Ensimmäisen päivän seminaarityyppiseen työskentelyyn osallistuu keskimäärin noin 40 henkilö ja toisen päivän verkostotyöskentelyyn noin 20 henkilöä. Alkuvuodesta tehdyn verkostokyselyn perusteella toiminta koetaan tärkeäksi.

RISE-yhteistyö toimii kiitettävästi, tapaamispaikkakuntien viranomaistoimijat ja muut paikalliset toimija/kumppanit on saatu mukaan verkostotapaamisiin. VAT-verkoston jäsenoimijat ovat osallistuneen kiitettävästi tapaamisiin ja toivommeikin, että mikäli varsinainen VAT-yhteyshenkilö/henkilöt ei pääse osallistumaan niin järjestöltä olisi mietitty varahenkilö.

Toukokuussa VAT-verkosto hakee Kritsin koordinoimana uudestaan ”Yhdessä tukien – osaamista jakaen” -hankkeeseen RAY-rahoitusta ja tätä suunnitellaan VAT-verkoston sihteeristön ja työvaliokunnan voimin. VAT-verkoston toimintaa esitellään RAY-sidostyhmätapaamisessa to 19.3.2015.

Virallisten puheiden jälkeen oli vuorossa esittelykiertos, joka venähti suunniteltua pidemmäksi ja hyvä niin, sillä kuulumisia oli kiinnostavaa kuulla eri puolilta Suomen. Verkoston tapaamisen yhtenä keskeisenä tavoitteena on myös kokemusten jakaminen.

Ensimmäisen alustuksen/esityksen piti tutkija Riitta Granfelt. Hänen aiheenaan oli asumissosiaalinen työ asteittaisen vapauttamisen prosessissa ja tuetussa asumisessa (esitys liitteenä). Esityksessä tuli esille se, kuinka asumispalvelujen tuottajien tulisi ottaa huomioon rikosseuraamustaustaisten erityisyys kohderyhmänä ja miten asiakas kohdataan. Asumispolutus on haastavaa. Granfelt esitti kysymyksen, kuinka voidaan saada yksityinen sektori mukaan polutukseen? Kohderyhmän erityisyyteen liittyy kriminologinen näkökulma. Mitä tarkoittaa se, että henkilöllä on rikosrekisteri? Miten rikosrekisteri vaikuttaa yhteiskuntaan liittymisen kannalta? Kuinka identiteetti muotoutuu vankilassa ja miten leimaantuminen vaikuttaa vapautuessa? Kuinka päästä irti vangin roolista ja mitkä tekijät tukevat siinä? Kuinka asiakas tulisi kohdata ja kuinka työntekijä kohtaa omat tunteensa työskentelyn aikana?

Granfelt käsitteli asumissosiaalista työtä oman nykyisen tutkimushankkeen pohjalta ”Asumissosiaalinen työ: käsite ja sen soveltaminen asunto ensin -kontekstissa”. Tutkimuksen lainauksista tuli vahvasti esille niitä haasteita, joita työntekijöillä on rikosseuraamustaustaisten kanssa työskentelyssä ja kuinka työntekijän ammatillisuuteen kuuluu rakentaa henkinen suoja niitä asioita varten, joita kohtaa työtä tehdessään.

Länsi-Suomen rikosseuraamusalueen kehittämisspällikkö Riitta Kari kertoi rikosseuraamuslaitoksen toiminnasta yleisesti ja tilastojen pohjalta vankipopulaatiosta (esitys liitteenä). Naisvankien määrä on kasvanut huomattavasti 1990-luvulta lähtien ja erityispiirteenä on, päärinkokseina, tehdyt väkivaltarikokset. Suunnitelmallisuus vankeusaikana on todella tärkeää, mutta se ei saa olla itsetarkoitus. Kuitenkin erityisesti vapautumisen suunnittelu yhteistyössä kuntien ja kolmannen sektorin kanssa nousee keskiöön, kun mietitään uusintarikollisuutta. Lyhytaikaisvankien (joita suurin osa vapautuvista on) kohdalla ei ehditä kunnolla valmistelemaan mitään.

Kolmas esitys vei meidät kiinnostavasti lähelle käytännön työtä Vanajan vankilan sosiaalityöntekijän Tuija Muurisen esityksen kautta: ”Naisten vankilasta vapautumisen haasteet käytännön työssä” (esitys liitteenä). Haasteena ovat erityisesti lyhytaikaiset naisvangit, joille ei ehditä järjestämään verkostokokouksia tai saada kunnan sosiaalitoimesta tapaamisaikaa. Samalla asunnon hankinta on erityisen haastavaa nopeasti. Lastensuojelun kanssa tehdään yleensä tiivistä yhteistyötä. Joillakin naisvangeilla saattaa kotona odottaa puoliso, mutta hänkin voi olla juuri vapautunut ja käyttää runsaasti päihteitä.

Vanajalta valmistellaan suhteessa todella paljon valvottuja koevapauksia ja tämä on paras tapa vapautua vankilasta. Koevapauksien järjestelyssä on haasteena se, että vangit vapautuvat ympäri Suomen ja tällöin tulisi tietää minkälaisia järjestöjä ja palveluita kunnan alueella on.

Torstai 5.3.2015

Toinen VAT-verkostotapaamispäivä keskittyi työryhmätyöskentelyyn kolmessa työryhmässä. Työryhmien tehtävänä oli pyrkiä tutkia oman aiheensa näkökulmaa naisnäkökulman kautta. Työryhmien aiheet ovat seuraavat:

1. Ryhmä: Rikosseuraamusasiakkaiden asuttamistoiminta: alkavan vuokrasuhteen hallinnoinnin hyvät työkäytännöt.
2. Ryhmä: Asumisen tukityö käytännössä.
3. Ryhmä: Työntekijöiden ammatillisuuden ja työhyvinvoinnin kysymykset.

Naisnäkökulma herätti paljon keskustelua työryhmissä. Ryhmissä nousi esille se, kuinka asumisen tukityössä nainen huomioidaan sekä palvelujen suunnittelussa ja järjestämisessä että työskentelyn turvallisuudessa. Hallinnollisesta näkökulmasta naiseus ei juuri vaikuta. Hallinnollisesta näkökulmasta kaikki toiminta pitäisi olla mahdollisimman tasavertaista ja lähityössä voidaan sitten pohtia sukupuolen merkitystä tukeen. Hallinnollisesti huomioitavia asioita voivat olla yhteistyö lastensuojelun kanssa, turvallisuusnäkökulma ja naisen sijoittaminen keskitettyyn yksikköön. Etukäteen tietenkin on hyvä olla mietittynä se, mihin naisasiakkaita sijoitetaan.

Ryhmissä tuli esille, että nainen on usein sekä tekijä että uhri (tai nähdään sellaisena). Naisasiakkaita on paljon vähemmän, joten sijoittelussa on haasteita, koska kokonaisia osastoja on taloudellisesti mahdotonta pitää varalla, jos naisasiakkaita ei olekaan tulossa. Ristiriitoihin täytyy varautua, jos samassa yksikössä on esimerkiksi ex-puoliso – näihin täytyy varautua ennen asuttamista. Tuki tulee miettiä aina yksilön tarpeiden mukaan eikä iän tai sukupuolen perusteella. Nainen kohdataan helposti ”naisena” naiseuden kautta ja mies ongelmiensa kautta. Keskustelua herätti myös se ovatko naiset yleisesti manipulatiivisempia kuin miehet?

Naisasiakkaan kohdalla tulee yleensä heti mieleen lapsisuhteet. Eli onko naisella lapsia ja kuinka tätä suhdetta voidaan edistää? Miehen kohdalla samanlaista kysymystä ei niin helposti tule mietittyä.

Tässä siis vain pieni osa siitä, minkälaista keskustelua ryhmissä käytiin. Naisnäkökulma huomioidaan lopulta Vapautuvien asumisen tuen käsikirjassa työryhmämuistioiden pohjalta.

Työryhmätyöskentelyn jälkeen kävimme läpi VAT-verkostolle lähetetyn tyytyväisyyskyselyn (liitteenä) sekä keskustelimme työvaliokuntatoiminnasta jatkossa. Verkoston työskentely koetaan tärkeäksi. Tällä hetkellä työryhmien työtä on valmistellut sihteeristö, mutta jatkossa valmistelua tekisi laajennettu sihteeristö (työvaliokunta). Työvaliokunta kokoontuisi jatkossa päivää ennen VAT-verkostotapaamista edellisen illan ja VAT-verkostotapaamisen aamupäivän aikana. Tällöin työvaliokunta valmistelisi työryhmien työskentelyä, käsikirjaa, julkilausumia ja mahdollisesti muuta VAT-verkoston liittyvää. Työvaliokunnasta sihteerin on myöhemmin yhteydessä halukkaisiin osallistujiin.

Päivän lopuksi VAT-verkosto teki kiinnostavan ja onnistuneen vierailun Hämeenlinnan vankilan kupeessa sijaitsevaan toimintakeskus Monikkoon. Monikossa tarjotaan rikosseuraamusasiakkaille ja rikostaustaisille henkilöille monipuolista kuntouttavaa toimintaa yksilö- ja ryhmämuotoisesti. Toimintamuotoja ovat muun muassa erilaiset luovan toiminnan pajat, työelämävalmiuksia kehittävät toiminnot sekä vertaistuen muodot. Toimintaa järjestää Hämeenlinnan vankila yhteistyössä Vikto ry:n kanssa. Tämä uusi toimintamalli tarjoaa tukea ja toimintaa rangaistuksen ja siviilin välille.

Vierailu oli erittäin mielenkiintoinen ja sattui verkostotapaamisen teeman kannalta todella hyvin, koska paikalla saatiin nykyisten sekä entisten naisvankien näkökulmaa

sekä vapautumiseen että rangaistusaikaan. On todella hyvä, että tällaisia mahdollisuuksia syntyy suljettujenkin vankiloiden lähelle.

Kiitos kaikille verkostotapaamisen mahdollistajille, puhujille, osallistujille ja hengessä mukana olleille!

Vuoden 2015 VAT-verkostotapaamiset ja alustava aiheet:

Mikkeli 12. – 13.5.2015: Perhetyö

Pori 30.9 – 1.10.2015: Asumispolutus ja motivoiva keskustelu

Espoo 18. – 19.11.2015: Nuoret rikosseuraamustaustaiset

Ystävällisin terveisin

Olli Kaarakka
VAT-verkoston sihteeri
Projektipäällikkö, Saattaen vapauteen -projekti
p. 050 4124 022

